

Cyfarfod Cymdeithas CYSAGau Cymru, Glyn Ebwy, 25 Tachwedd 2015 (10.30am – 3pm)

Wales Association of SACREs meeting, Ebbw Vale, 25 November 2015 (10.30am – 3pm)

Cofnodion

Ensemble cerddorol a chôr plant o ysgolion Blaenau Gwent:

- Ensemble Gitâr Canolfan Gerdd Blaenau Gwent
- Côr Ysgol Gynradd Sant Illtyd

1. Cyflwyniad a chroeso / *Introduction and welcome*

Agorodd y Cadeirydd Newydd, Phil Lord, y cyfarfod drwy groesawu aelodau i'r Swyddfeydd Cyffredinol ym Mlaenau Gwent a diolch i'r plant am eu croeso cerddorol. Diolchodd Phil hefyd i Gavin Craigen am y gwaith caled yr oedd wedi ei wneud i Gymdeithas CYSAG Cymru yn ystod ei flynyddoedd lawer o wasanaeth i'r Gymdeithas ac eglurodd i aelodau bod Gavin wedi ymddiswyddo o'i rôl fel Cadeirydd Cymdeithas CYSAG Cymru yn ystod yr haf eleni.

Rhoddodd Lynnette Jones, Cyfarwyddwr Addysg Blaenau Gwent a Keren Bender, Cadeirydd CYSAG Blaenau Gwent groeso swyddogol i aelodau gan ddymuno cyfarfod cynhyrchiol a difyr iddynt.

Rhoddodd Disgyblion Blwyddyn 9 o *Ail Gam Dysgu Cymunedol Ebwy Fawr* gyflwyniad ar pam fod gwersi addysg grefyddol yn bwysig iddyn nhw, a chanodd côr Ysgol Gynradd Sant Illtyd gân bryfoclyd o'r enw "Think before we speak".

Yn dilyn y cyflwyniadau hyn cafwyd dwy deyrnged deimladwy i'n cydweithwyr a'n cyfeillion a fu farw eleni. Talwyd y deyrnged gyntaf i Ben Wigley gan Rheinallt Thomas, a'r ail i Denize Morris gan Gill Vaisey. Yn dilyn y ddwy deyrnged ymunodd aelodau gyda'i gilydd mewn munud o dawelwch.

2. Adfyfrio tawel / *Quiet reflection*

Gofynnodd Phil i aelodau feddwl am gyfraniadau Ben a Denize i Gymdeithas CYSAG Cymru, y byd addysg grefyddol yng Nghymru, a thu hwnt. Gofynnodd i aelodau hefyd ystyried eu cyfraniadau eu hunain.

3. Ymddiheuriadau / *Apologies*

Tania ap Siôn, Yr Athro Leslie Francis, Helen Gibbon, David Kitchen

4. Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd yn Yr Wyddgrug, 25 Mehefin 2015 / *Minutes of meeting held in Mold, 25 June 2015*

Derbyniwyd y cofnodion fel gwir gofnod o'r cyfarfod.

5. Materion yn codi / *Matters arising*

Eitem 3. Cadarnhaodd LJ bod y llythyr diolch wedi ei anfon at Tudor Thomas ar ei ymddeoliad o CBAC a bod Cymdeithas CYSAG Cymru wedi derbyn ateb gan Tudor.

Eitem 5. Bagloriaeth Cymru. Mynegwyd pryder eto dros sicrwydd addysg grefyddol yn CA4 wrth i Fagloriaeth Cymru gael ei gwneud yn bwnc amserlen statudol. Roedd aelodau'n poeni bod rhai ysgolion yn defnyddio amser Addysg Grefyddol ar yr amserlen i ddysgu Bagloriaeth Cymru. Dywedodd cynrychiolydd athrawon yn y cyfarfod ei fod yn anodd darparu ar gyfer Addysg Grefyddol graidd o fewn Bagloriaeth Cymru sy'n cwrdd yr angen statudol ac y bydd yn heriol i unrhyw ysgol neu adran Addysg Grefyddol a fydd yn gorfod gwneud hyn. Cytunodd aelodau yn y cyfarfod bod angen monitro'r sefyllfa'n ofalus.

Cam Gweithredu: Bydd LJ yn drafftio llythyr cyn y Nadolig i glercod CYSAG yn holi am wybodaeth ynghylch beth sy'n digwydd yn eu hysgolion lleol. Bydd arolwg agored syml yn cael ei atodi y gellir ei anfon at bob ysgol i'w gwblhau a'i ddychwelyd, gan nodi bod CYSAGau yn poeni am y mater o amserlennu ac eisiau cefnogi ysgolion.

Eitem 6. Cyflwyniad PYCAG gan Mary Parry yng nghyfarfod mis Mawrth. Diolchodd Gill Vaisey i Mary am rannu ei gwaith ac am gynhyrchu'r adnodd defnyddiol hwn a thrwy hynny'n hael iawn yn sicrhau bod y CD Rom ar gael i bob ysgol uwchradd yng Nghymru. Mae athrawon yn ei ddefnyddio ac mae'n gweithio'n dda iawn o fewn cynlluniau gwaith Addysg Grefyddol.

Eitem 9. Cynhadledd Fforwm Ewropeaidd Athrawon Addysg Grefyddol. Gofynnodd Phil Lord i aelodau oedd yn bresennol fwydo gwybodaeth yn ôl i'w CYSAGau eu hunain am gynhadledd Fforwm Ewropeaidd Athrawon Addysg Grefyddol a gynhelir rhwng 31 Awst a 3 Medi 2016. Am fwy o wybodaeth am y gynhadledd, cyfeiriwyd aelodau at Wefan y Fforwm.

Eitem 10. Dogfen ganllawiau Addysg Grefyddol. Mae Gill yn gwneud cynnydd da ar y canllaw hwn ac atgoffodd aelodau ei fod yn canolbwyntio ar reoli'r hawl i dynnu allan o addysg grefyddol. Mae angen astudiaethau achos o ysgolion/CYSAGau ar Gill.

Eitem 10. Unrhyw Fater Arall Cadarnhaodd Rheinallt Thomas bod '*RE ideas*' bellach mewn lliw ac yn cael ei anfon allan at holl glercod CYSAG. Estynnwyd gwahoddiad agored i athrawon am gymorth ganddynt gydag '*RE ideas*'. Cafwyd help gan athro o Wrecsam eleni. Cadarnhaodd Rheinallt y gellid talu athrawon am eu hamser a'u gwaith.

6. Cyflwyniad PYCAG / *NAPfRE presentation*:

Archwilio Ffydd yn yr Ysgol Gynradd gan Liz Arthur gydag athrawes Ysgol gynradd o Flaenau Gwent/ *Exploring Faith in the Primary School by Liz Arthur and Karen Fairburn from Ebbw Fawr Learning Community Primary Phase, in Blaenau Gwent*

Cynhaliodd Cam Cyntaf Dysgu Cymunedol Ebwy Fawr Wythnos Addysg Grefyddol a Chelf lwyddiannus iawn fel rhan o'r rhaglen flynyddol o 'wythnosau pwnc'. Drwy gydol yr wythnos gwahoddwyd nifer o westeion o amrywiaeth o wahanol gredoau i'r ysgol i gwrdd a gweithio gyda'r plant. Prif bwrpas yr wythnos oedd rhoi cyfle i'r disgyblion gwrdd a rhyngweithio gyda phobl o wahanol gredoau. Cynrychiolwyd amrywiaeth o gredoau ac enwadau Cristnogol. Cymerodd y plant ran mewn amrywiaeth o weithgareddau drwy gydol yr wythnos a oedd wedi eu cynllunio a'u darparu gan y cynrychiolwyr ffydd gyda chymorth gan yr athro oedd yn arwain yr wythnos a hefyd gan Gill Vaisey, a ddarparodd rai o'r adnoddau.

Roedd yr ymateb gan y disgyblion ar ddiwedd yr wythnos yn cynnwys sylwadau fel "Roedd hynna'n ddiddorol iawn Miss, mae'n fwy cyffrous dysgu gan berson go iawn" a "Fe wnes i wir fwynhau cwrdd Mr Sharma, fe oedd y darn gorau. Roedd e'n gwybod llawer am yr arteffactau a sut maent yn cael eu defnyddio". Roedd ymateb yr athrawon ddiwedd yr wythnos yn cynnwys sylwadau fel "Roedd y plant wrth eu boddau ac yn gofyn cwestiynau synhwyrol gan eu bod wirioneddol am ddarganfod mwy am grefydd" ac "Roedd y rhyngweithio gyda phlant yn arbennig ac fe wnes i ddysgu llawer iawn am grefyddau nad oeddwn yn gwybod amdanynt".

Diolchodd Phil Lord i Liz Arthur a Karen Fairburn am rannu'r cyflwyniad, a dderbyniodd lawer o sylwadau cadarnhaol o'r llawr. Roedd sylwadau gan aelodau am sut i ddatblygu'r wythnos yn cynnwys: cynnwys cynrychiolwyr o enwadau gwahanol o ffydd heblaw am Gristnogaeth hefyd; gofyn i rieni anfon arteffact crefyddol i'r ysgol gyda'u plentyn am yr wythnos a bod y plant yn egluro beth mae'n ei olygu iddyn nhw a sut mae'n cael ei ddefnyddio yn y teulu, fel rhan o ddeialog rhyng-grefyddol; cyfeirio at y Fframwaith Addysg Grefyddol cyfredol a lefelau cyrhaeddiad ar gyfer Addysg Grefyddol wrth drefnu'r digwyddiad.

7. Diweddariadau/*Up-dates*:

Cysylltiadau a chyfarfodydd Llywodraeth Cymru/ *Welsh Government contacts and meetings* – Libby Jones

Cyflwynodd Libby David Sargent, y cyswllt newydd ar gyfer Llywodraeth Cymru a oedd yn bresennol yn y cyfarfod. Cafodd aelodau eu diweddarau ar y trafodaethau a gynhaliwyd yn ystod y cyfarfod ar 30 Medi gyda chydweithwyr o Lywodraeth Cymru, Steve Price, John Pugsley (Adran Cwricwlwm) a Karen Cornish (Pennaeth tîm gweithredu adolygiad). Prif ffocws y cyfarfod oedd Yr Adolygiad Cwricwlwm, Dyfodol Llwyddiannus a CYSAGau, roedd eitemau eraill a drafodwyd yn cynnwys Adolygiad Adroddiadau Blynyddol CYSAG, y cadarnhawyd y byddai'n aros ar gylch 3 blynedd, ac ymholiadau Llywodraeth Cymru am wybodaeth ganllaw ar addoli ar y cyd ac am wybodaeth ynghylch y niferoedd o Ddyneiddwyr sy'n aelodau o CYSAG.

Rhoddodd Mary Parry wybod i aelodau am gynlluniau PYCAG i gynhyrchu disgrifiad o beth yw addysg grefyddol dda ac i gynnig y ddogfen ganllaw hon i ysgolion Arloesi sy'n gyfrifol am ysgrifennu/datblygu'r cwricwlwm ar gyfer Addysg Grefyddol neu'r Dyniaethau fel rhan o'r cam nesaf o'r broses adolygu.

**CCB Cyngor Addysg Grefyddol a chyfathrebu cyffredinol/ *Religious Education Council*
AGM and general communication– Gill Vaisey and Phil Lord**

Cynhaliwyd y CCB yn Gurdwara Sri Guru Singh Sabha yn Llundain oedd yn cynnwys adroddiad gan y Cadeirydd newydd, Trevor Cooling, ac anerchiad gan Rudi Lockhart, y Prif Weithredwr newydd. Hysbyswyd aelodau bod yr holl wybodaeth sy'n cael ei rannu yn y CCB yn benodol i addysg grefyddol yn Lloegr yn unig ac er mwyn gwella'r sefyllfa hon cynigodd Gill Vaisey, sy'n cynrychioli Cymdeithas CYSAG Cymru mewn cyfarfodydd CAG, anfon y wybodaeth addas o Gymru cyn pob cyfarfod os gellir anfon cyfeiriad y Prif Swyddog Gweithredol ati o flaen llaw.

Roedd eitemau ar yr Agenda yn cynnwys:

Tywyswyr Ifanc, oedd yn cynnwys fideo a chyflwyniad. Mae 12 ysgol yn ymwneud â'r fenter hon ar y funud, gan gynnwys Ysgol Aberconwy o Gymru. Mae Gill Vaisey yn gobeithio y gall Phil Lord gefnogi'r ysgol gan ei fod yn ysgol leol i'w ardal ef o waith. Cynigwyd gwahoddiad agored i grwpiau Ffydd estyn allan i'r tywyswyr ysgol ar gyfer Addysg Grefyddol, er mwyn eu cefnogi nhw a derbyn cymorth.

Adolygu'r fframwaith cyfreithiol a'r fframwaith polisi ehangach ar gyfer Addysg Grefyddol, oedd yn cynnwys trafodaethau bwrdd.

Ymgyrch Recriwtio Athrawon, lle dangoswyd fideo broffesiynol.

Pwysleisiodd Gill ei fod yn bwysig ac yn werth chweil parhau i ddatblygu'r berthynas hon gyda CAG. Gall Cymru gefnogi Lloegr gymaint ac y gall Lloegr gefnogi Cymru. Cadarnhaodd Phil fod Rudi Lockhart eisoes wedi bod mewn cyswllt rheolaidd gydag ef ac mae'n ymwybodol o beth sy'n digwydd yng Nghymru.

Cyfarfod y Fforwm Ffydd/ *Faith Forum meeting* – Phil Lord

Cyfarfu Phil Lord gyda nifer o gynrychiolwyr o Gymru gyfan ar ddydd Llun 23 Tachwedd. Eu prif bryder oedd beth oedd y Gweinidog Addysg a Sgiliau wedi ddweud yn ei araith ddiweddar o safbwynt newid enw Addysg Grefyddol ayb. Mae Phil wedi cytuno rhannu'r wybodaeth gyda'r cynrychiolwyr fel y gall gwybodaeth gael ei rannu'r ddwy ffordd.

Wedi hyn cododd aelodau rai cwestiynau ynghylch cynllun y cwricwlwm newydd ar gyfer Addysg Grefyddol ac os yw Gweinidogion yn hollol ymwybodol o beth yw Addysg Grefyddol yng Nghymru heddiw. Dywedodd Phil y byddai'n gwneud yn siŵr bod aelodau'n cael eu diweddarau'n gyson.

Cynhadledd Addoli ar y Cyd / *Collective Worship Conference* - Gill Vaisey look at the PP.

Rhannodd Gill gyflwyniad PowerPoint oedd yn crynhoi'r prif bwyntiau y soniwyd amdanynt yn y gynhadledd sydd wedi eu hatodi i'r cofnodion fel atodiad. Rhoddodd Gill wybod i aelodau am

Adroddiad a rannwyd yn y gynhadledd. Mae copi o'r Adroddiad ar gael yma:

https://www.dropbox.com/sh/3ijyaknnt5cl9jx/AAC8PyypvTS9t-zxPxsx_E2Vta?dl=0

Sicrhaodd Gill yr aelodau mai dim ond gosod ffeithiau fel maent yn sefyll heddiw mae'r adroddiad yn ei wneud a bwriad yr Adroddiad yw ysgogi meddwl ffres ar addoli ar y cyd mewn ysgolion.

Cam Gweithredu: Bydd LJ yn trefnu cyfarfod rhwng cydweithwyr Llywodraeth Cymru, yr academyddion sy'n arwain y fenter hon a chynrychiolwyr o Gymdeithas CYSAG Cymru.

8. Cyflwyniad PYCAG/ NAPfRE presentation:

Manylebau TGAU diwygiedig ar gyfer Astudiaethau Crefyddol/ *Revised GCSE Specifications for Religious Studies- Lynda Maddock, WJEC*

Lynda Maddock yw'r Swyddog Pwnc newydd ar gyfer Astudiaethau Crefyddol yn CBAC. Mae ei chydweithiwr Andrew Pearce yn gyfrifol am Astudiaethau Crefyddol AS ac A2 a chyfeiriodd Lynda gwestiynau am AS neu A2 at Andrew.

AS ac A2: Sicrhaodd Lynda aelodau bod gwybodaeth ar yr AS ac A2 cyfredol ar gael ar wefan CBAC a bod y cymhwyster AS yn annibynnol yng Nghymru ond hefyd yn cyfrif tuag at Lefel A os caiff ei sefyll. Yn Lloegr, mae'r cymhwyster AS yn sefyll yn annibynnol ac **nid yw'n** cyfrif tuag at lefel A. Mae'r cymhwyster lefel A yn Lloegr yn annibynnol.

Cafodd Aelodau wybod bod Hodder yn cyhoeddi llyfrau ar gyfer manyleb Astudiaethau Crefyddol yn Lloegr, ond does dim byd wedi ei benderfynu eto ar gyfer Cymru. Mae CBAC wedi gorfod cynnwys o leiaf un gred anghrefyddol mewn o leiaf un rhan o'r fanyleb Astudiaethau Crefyddol oherwydd lobio gan Ddyneiddwyr.

TGAU: Mae CBAC wedi ymgeisio am ohirio'r fanyleb Astudiaethau Crefyddol newydd am flwyddyn, ond mae Cymwysterau Cymru wedi gwrthod y cais.

Disgrifiodd Lynda'r fanyleb newydd ar gyfer Lloegr gan egluro ei bod yn berthnasol i Gymru oherwydd bod angen gydraddoldeb yn ansawdd a safonau'r ddau gymhwyster er mwyn sicrhau tegwch a chydaddoldeb i fyfyrwyr yn y ddwy wlad.

Yng Nghymru dim ond un fanyleb fydd a bydd yn parhau yn ddull unedol fel gall disgyblion Blwyddyn 10 gael mynediad at Gwrs Byr ar ôl dim ond blwyddyn o astudio. Cadarnhawyd y gall disgyblion hefyd sefyll un arholiad Cwrs Byr yn unig (unai Uned 1 neu Uned 2) ar ddiwedd y ddwy flynedd, neu sefyll y ddau arholiad Cwrs Byr (Uned 1 ac Uned 2) er mwyn derbyn cymhwyster Cwrs Llawn. Gobeithir y bydd Uned 1 yn debyg i fanyleb gyfredol B ac y bydd Uned 2 yn debyg i fanyleb gyfredol A.

Mae Uned 1 yn debygol o gynnwys ymatebion crefyddol i faterion athronyddol, ble bydd gofyn i ddisgyblion ddewis dwy grefydd i astudio themâu fel Bywyd a Marwolaeth a Da a Drwg. Yn ogystal â hyn bydd y myfyrwyr yn astudio ymarferion a dysgeidiaethau craidd y ddwy grefydd.

Mae Uned 2 yn debygol o gynnwys ymatebion crefyddol i faterion moesegol, ble bydd gofyn i ddisgyblion ddewis dwy grefydd i astudio themâu fel Perthnasau, a Hawliau Dynol. Yn ogystal â hyn bydd y myfyrwyr yn astudio ymarferion a dysgeidiaethau craidd y ddwy grefydd.

Mae'n debygol mai Cristnogaeth fydd y ffydd orfodol ar gyfer y fanyleb hon a bydd yn rhaid i fyfyrwyr ddewis astudio un grefydd arall. Bydd y ddwy Uned yn gwneud cwrs llawn a bydd un Uned yn gwneud cwrs byr.

Roedd gwybodaeth ychwanegol yn cynnwys y canlynol: Bydd Ysgolion Catholig yn gwneud 75% o Gatholiaeth a 25% o Iddewiaeth a bydd teitl y cwrs yn adlewyrchu hyn; Ni fydd angen gwneud gwaith cwrs ar gyfer TGAU Astudiaethau Crefyddol; mae'r fanyleb wedi ei diweddarau a'r defnydd asesu sampl i fod i fynd i Cymwysterau Cymru ar 18 Rhagfyr a gan y gobeithir y bydd y drafft terfynol mewn lle ar gyfer Diwrnod HMS CBAC athrawon yn y gwanwyn.

Gwahoddir CYSAGau i ysgrifennu at Brif Weithredwr CBAC i leisio unrhyw bryderon sydd ganddynt.

Cam Gweithredu: Bydd LJ yn ysgrifennu at CBAC er mwyn lleisio pryderon Cymdeithas CYSAGau Cymru gan gynnwys cais i ohirio'r fanyleb am flwyddyn ac i geisio cael gwybodaeth am Uned un ar y wefan fis Ionawr, er mwyn cynorthwyo athrawon gyda'u cynllunio. Bydd LJ yn anfon copi o'r llythyr i Glercod CYSAG cyn y Nadolig.

Diolchodd Phil i Lynda am ei chyflwyniad a sicrhodd y rhai oedd yn bresennol y bydd Cymdeithas CYSAG Cymru yn parhau i gefnogi a gweithio gyda CBAC.

9. Adolygiad Cwricwlwm / *Curriculum Review*- Libby Jones

Mae diweddariad ysgrifenedig ar yr eitem hon wedi ei atodi i'r cofnodion fel atodiad.

Diolchodd Bethan James, Cadeirydd PYCAG i Phil am gynryhchioli Cymdeithas CYSAG Cymru (a PYCAG) a holodd am ddiweddariad ysgrifenedig bras ar gyfer CYSAGau o'r cyfarfod ym mis Rhagfyr er mwyn cynorthwyo unrhyw gydweithwyr i ateb cwestiynau a fyddant yn eu cael gan athrawon. Cytunodd Phil i wneud hyn.

Adroddiad ar gyfarfod y Pwyllgor Gwaith a gynhaliwyd ar 30 Medi 2015 / *Report from the Executive Committee held on 30 September 2015*

Derbyniwyd a chytunwyd ar yr adroddiad fel un cywir.

10. Gohebiaeth /*Correspondence*

Rhannodd Libby nifer o lythyrau ac e-byst fel gohebiaeth, yr oedd y rhan fwyaf ohonynt wedi eu trin yn ystod y cyfarfod.

11. U.F.A. U.F.A

12. Dyddiad y cyfarfod nesaf / *Date for next meeting*: 8 Mawrth 2016, Sir Benfro / 8 March 2016, Pembrokeshire

Dyddiadau cyfarfodydd yn y dyfodol / *Future meeting dates*: Haf / *Summer 23/6/2016* Sir Ddinbych / *Denbighshire*; Hydref / *Autumn 18/11/2016* Sir Gaerfyrddin / *Carmarthenshire*; Gwanwyn / *Spring 2017* Sir Fynwy / *Monmouthshire*.

Diolch i'r Clerc Emma Bailey a Rheolwr y Swyddfeydd Cyffredinol, Lisa Osborne, Alan Williams, y swyddog Gwella Ysgolion a drefnodd y gerddoriaeth, a Stephan y Cyfieithydd.